

до Конституційного Суду України
01033, Україна, м. Київ, вул. Жилианська, 14

Бойка Андрія Ілліча

Представника за законом або уповноваженого
за дорученням — немає (не визначено)

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у взаємозв'язку з положеннями пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України

Обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України та законів України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 94 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність неоднозначного застосування положень частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» Вищим господарським судом України, Верховним Судом України, що призвело до порушення конституційних прав і свобод суб'єкта права на конституційне звернення.

Так, постановою Верховного Суду України від _____ р. у справі № _____ задоволено заяву ТОВ _____ та скасовано постанову Вищого господарського суду України від _____ р. (якою задоволено _____ касаційну скаргу), залишивши в силі постанову Київського апеляційного господарського суду від _____ р. у справі № _____.

Верховний Суд України дійшов висновку, що частина третя статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» містить вичерпний перелік судових рішень, що підлягають оскарженню в касаційному порядку, згідно даної норми постанови апеляційного суду у справах про банкрутство, які не передбачені в переліку, не можуть бути предметом касаційного перегляду Вищим господарським судом України.

Постановою Верховного Суду України від _____ р. по справі № _____ скасовано постанову Вищого господарського суду України від _____ р.

Рішення Верховного Суду України про відсутність у касаційної інстанції повноважень з перегляду постанови апеляційного суду та залишення її в силі мотивовано посиланням на вичерпність переліку постанов апеляційного суду,

які допускаються до касаційного перегляду згідно частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Постановою Верховного Суду України від _____ р. у справі № _____ скасовано постанову Вищого господарського суду України від _____

Верховний Суд України дійшов висновку про те, що оскільки в переліку судових рішень згідно частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» не зазначено про можливість касаційного перегляду постанови апеляційного суду по такому предмету спору, то Вищий господарський суд України безпідставно прийняв касаційну скаргу до розгляду по суті та безпідставно скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій.

Натомість, Вищий господарський суд України у постановках від _____ р. по справі № _____ та від _____ р. по справі № _____ здійснив перегляд в касаційному порядку постанов апеляційного суду, які не містяться у переліку, які допускаються до касаційного перегляду згідно частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Таким чином, має місце неоднозначне застосування судами загальної юрисдикції положення частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

У касаційному порядку можуть бути оскаржені постанови апеляційного господарського суду, прийняті за результатами перегляду таких судових рішень: ухвали про порушення справи про банкрутство, ухвали про визнання недійсними правочинів (договорів) боржника, ухвали за результатами розгляду грошових вимог кредиторів, ухвали про звільнення (усунення, припинення повноважень) арбітражного керуючого, ухвали про перехід до наступної судової процедури, ухвали про затвердження плану санації, ухвали про припинення провадження у справі про банкрутство, а також постанови про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури (частина третя статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»).

Отже, граматична конструкція даної норми визначає право оскарження певних постанов апеляційного суду та не містить прямої заборони щодо оскарження інших постанов, які приймаються апеляційним судом у справі про банкрутство. Також, у ній відсутнє посилання на виключність переліку постанов апеляційного суду, які допускаються до оскарження в касаційному порядку. Відтак, лексичне тлумачення даної норми права за її буквальним змістом спростовує висновки про виключність переліку постанов апеляційного суду, які можуть оскаржуватися до касаційного суду.

Разом з тим, в ході провадження у справі про банкрутство місцевим господарським судом приймається необмежена законодавством про банкрутство кількість ухвал, які врегульовують спірні правовідносини між учасниками провадження щодо порушення матеріального та процесуального права. Усі вони переглядаються в апеляційному порядку.

8
я
і
д
у
о
е
у
о
я
д
З
е
и
і
ї
о
о
х
я
у
я
ї
ю
ю
а
са

Такими ухвалами можуть бути: ухвала про повернення заяви ініціюючого кредитора або про відмову в її прийнятті, ухвала про відмову в порушенні справи про банкрутство, ухвала про призначення розпорядника майном (керуючого санацією, ліквідатора), ухвала про затвердження оплати послуг та додаткової винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство, ухвала про відсторонення керівника боржника з покладенням тимчасового виконання обов'язків на розпорядник майном, ухвала про вжиття (скасування) заходів на забезпечення вимог кредиторів, ухвала про скасування (внесення) записів про обтяження у державних реєстрах прав власності рухомого та нерухомого майна, ухвала про затвердження винагороди розпоряднику майна (керуючому санацією, ліквідатору), ухвала про визначення за конкурсом організатора торгів майна боржника, ухвала про розгляд скарги на дії розпорядника майна (керуючого санацією, ліквідатора), ухвала про виключення майна з ліквідаційної маси боржника, ухвала про затвердження звіту керуючого санацією про виконання плану санації на її окремих етапах та в цілому без переходу до іншої процедури чи припинення провадження у справі, ухвала про затвердження мирової угоди у справі про банкрутство, ухвала про поновлення на роботі посадових осіб боржника та про виплату їм заробітної плати, ухвала про розгляд майнових вимог до боржника, що впливають з цивільно-правових зобов'язань (концесії, довірчого управління, витребування майна власником від боржника), ухвала про внесення змін до реєстру вимог кредиторів (за наслідком їх перегляду за нововиявленими обставинами, відступленням права конкурсних грошових вимог, реорганізації кредитора), ухвала про продовження строків процедур розпорядження майном (санації, ліквідації).

Отже, виходячи з правової позиції про виключність переліку постанов апеляційного суду, які допускають до касаційного розгляду, постанови апеляційного суду, прийняті за наслідком перегляду зазначених вище ухвал не повинні допускатися до розгляду касаційним судом, що матиме наслідком необґрунтоване порушення прав учасників провадження у справі про банкрутство, в той час як процесуальне законодавство, що регулює позовне провадження, не обмежує касаційний перегляд подібних судових рішень місцевого суду.

Статтею 8 Конституції України передбачено визнання і дію принципу верховенства права, найвищу юридичну силу норм Конституції, прийняття та відповідність законів України нормам Конституції, пряму дію норм Конституції та гарантування права громадянину безпосередньо на підставі Конституції звернутися до суду для захисту конституційних прав та свобод.

Рішенням Конституційного Суду України № 15-рп/2004 від 02.11.2004 р. розтлумачено статтю 8 Конституції України про визнання і дію принципу верховенства права як панування права в суспільстві, яке вимагає від держави втілення його у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності. Одним із проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством, як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори (норми моралі, традиції, звичаї), які легітимовані суспільством на шляху його історичного розвитку (пункт 4.1 мотивувальної частини Рішення). Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим, обмежувати

Р

свободу та рівність особи. Справедливість є однією із засад права, одним із загальнолюдських вимірів права. Справедливість є властивістю права, вираженою в рівному юридичному масштабі поведінки, в рівності всіх перед законом та судом.

Відтак, норми закону, які не забезпечують справедливості в розгляді правовідносин у процедурах банкрутства, допускають дискримінацію прав учасників провадження в порівнянні з аналогічними (подібними) правовідносинами у позовному провадженні, повинні застосовуватися разом із статтею 8 Конституції України та гарантувати учасникам процедури банкрутства верховенство права.

Статтею 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб, з використанням всіх національних засобів правового захисту.

Статтями 124, 125, 129 Конституції України передбачено поширення юрисдикції судів на всі правовідносини в державі, визначено систему судів, до якої віднесено вищі судові органи спеціалізованих судів, гарантовано кожному забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом.

Відповідно до рішення Конституційного Суду України від 11.12.2007 р. № 11-рп/2007 розтлумачено статтю 55 Конституції України, яка гарантує право на судовий захист як норму прямої дії, що дає можливість оскарження судових рішень в апеляційних та касаційних судах. Також розтлумачено положення пункту 8 частини третьої ст. 129 Конституції України, як таку, що гарантує право касаційного (апеляційного) оскарження судових рішень в усіх випадках, якщо процесуальним законом прямо не передбачено норм, які встановлюють випадки, коли заборонено перевірку в касаційному порядку певних рішень місцевих судів (підпункти 3.1, 3.2 мотивувальної частини Рішення).

Таке є тлумачення пункту 8 частини третьої ст. 129 Конституції України застосовано Конституційним Судом України при прийнятті рішень про право на апеляційне оскарження ухвал суду про відмову у видачі дублікату виконавчого листа (Рішення № 3-рп/2010 від 27.01.2010 р. у справі № 1-7/2010), про право на апеляційне оскарження ухвал про відмову в задоволенні заяви про зміну способу та порядку виконання рішення суду (Рішення № 11-рп/2012 від 25.04.2012 р. у справі № 1-12/2012), про право на оскарження окремо ухвал місцевого суду про виправлення описок в рішенні та про відмову у виправленні описок (Рішення № 4-рп/2014 від 22.04.2014 р. у справі № 4-рп/2014).

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» є спеціальним законом, який містить як процесуальні, так матеріальні норми права, що покликані забезпечити верховенство права та право на справедливий суд у здійсненні провадження у справі про банкрутство. Відтак на дію процесуальних норм права у Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» поширюється дія статей 8, 55, 129 (пункт 8 частини третьої), які мають найвищу юридичну силу в державі. Також на положення частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» поширюється правове регулювання Конституції

України (тлумачення Конституційним Судом України пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції) про право на касаційне оскарження усіх рішень судів, за винятком тих, коли законом передбачено пряму заборону на їх перегляд.

Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях зазначає про те, що право на справедливий суд може бути обмежено державою, якщо це не завдає шкоди самій суті права. Так у Рішенні ЄСПЛ у справі «Осман проти сполученого королівства» від 28.10.1998 р. роз'яснено, що обмеження не буде сумісним з пунктом 1 статті 6 Конвенції, «якщо воно не має правомірної мети і якщо відсутнє пропорційне співвідношення між вжитими засобами та поставленою метою».

У Рішенні ЄСПЛ у справі «Принц Ліхтенштейну Ганс-Адам II проти Німеччини» від 12.07.2008 р. право на справедливий суд розтлумачено як таке, що «виключає з боку держави обмеження в доступі до правосуддя, які спотворюють саму суть цього права».

Відтак, з огляду на велику кількість спорів, які розглядаються місцевими судами в межах провадження у справі про банкрутство з винесенням процесуальних рішень у формі ухвал та переглядаються в апеляційному порядку, обмеження права на їх касаційний розгляд матиме наслідком спотворення самої суті права на справедливий суд у справі про банкрутство, оскільки таке обмеження без визначення відповідної мети є волонтарним та позбавляє учасників провадження у справі про банкрутство їх прав на касаційне оскарження значної частини рішень, що приймаються у процедурі банкрутства, в той час як у позовному провадженні сторони не обмежені у праві касаційного оскарження судових актів з аналогічних чи подібних правовідносин (поновлення на роботі, відсторонення (припинення повноважень) посадових осіб, призначення на посаду посадових осіб, виплата певних грошових сум за надані послуги, виключення майна зі складу ліквідаційної маси у випадку самоліквідації, вжиття (скасування) заходів на забезпечення позовних вимог, укладення мирової угоди, розподілу витрат між учасниками провадження та ін).

Також не можна вважати «пропорційними співвідношення між вжитими засобами» (обмеження права на касаційне оскарження ряду постанов апеляційного суду у справах про банкрутство) та «поставленою метою» (якою може бути скорочення тривалості провадження у справі про банкрутство), оскільки суд касаційної інстанції позбавляється можливості здійснення нагляду за дотриманням апеляційними судами норм матеріального та процесуального права в значній кількості спорів та щодо багатьох учасників провадження у справі про банкрутство та позбавляється можливості забезпечувати єдність судової практики в Україні по цих категоріях спорів.

Крім того, Законом України № 1258-VII від 13.05.2014 р., який набрав чинності з 07.07.2014 р., виключено частину другу ст. 2 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», яка надавала йому пріоритету перед іншими законодавчими актами.

Виходячи зі ст. 8 Конституції України, в Україні діє принцип верховенства права. Зазначений принцип передбачає конкуренцію загальних та спеціальних норм права та виключає можливість надання «пріоритетності» окремим нормам (нормативним актам).

Отже, враховуючи неоднозначне застосування положення частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» Вищим господарським судом України та Верховним Судом України, що призвело до порушення моїх конституційних прав та свобод, з огляду на скасування Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України (якою задоволено мою касаційну скаргу), керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 43, 51, 62, 63, 66, 67, 69, 95 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

ПРОШУ:

Надати офіційне тлумачення частини третьої статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у взаємозв'язку з положеннями пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України.

Додатки:

1. Постанова Вищого господарського суду України від р. у справі № _____ – копія.
2. Постанова Верховного Суду України від _____ р. у справі № _____ – копія.
3. Постанова Верховного Суду України від _____ р. по справі № _____ – копія.
4. Постанова Верховного Суду України від _____ р. у справі № _____ – копія.
5. Постанова Вищого господарського суду України від р. по справі № _____ – копія.
6. Постанова Вищого господарського суду України від р. по справі № _____ – копія.

Конституційне звернення подається у 3-х прим.

23.05.2016 р.

А. І. Бойко